

1 4126889

อภินันทนาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 กับ 2534

0487
30 SEP 2006

คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร
วันลงทะเบียน 30 SEP 2006
เลขทะเบียน 0487
เลขเรียกหนังสือ ID ๔๙๐๕๗ C/

วิทยานิพนธ์
ของ
อรนันทร์ ราชคฤห์

อ ๖๒๗ ๗
๒๕๓๕

๓๐ ๑๗๔๓
๑๖๒๗๑
๒๕๓๕

เสนอต่อ มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
ตุลาคม 2535

ประกาศคุณูปการ

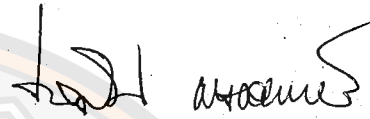
งานการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากผู้เขียนได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ เฉลิม พงษ์อาจารย์ ที่กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา โดยให้ข้อคิดเห็นแนะนำตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อย ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ซึ่งท่านเป็นผู้ที่ให้กำลังใจคอยชี้แนะพร้อมทั้งให้ความอุปการะในเรื่องค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์มาด้วยดีตลอดจนสำเร็จและขอขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือทุกๆ อย่างแก่ผู้เขียน

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่หอสมุดทุกท่านที่ให้ความสะดวกและช่วยเหลือแก่ผู้เขียนในการค้นคว้าหาข้อมูล

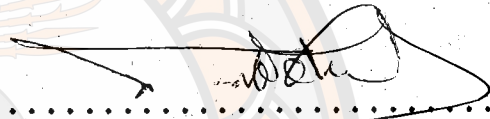
อรันันท์ ราชคฤห์

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ได้พิจารณาอนุมัติฉบับนี้แล้วเห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัย
นเรศวรได้

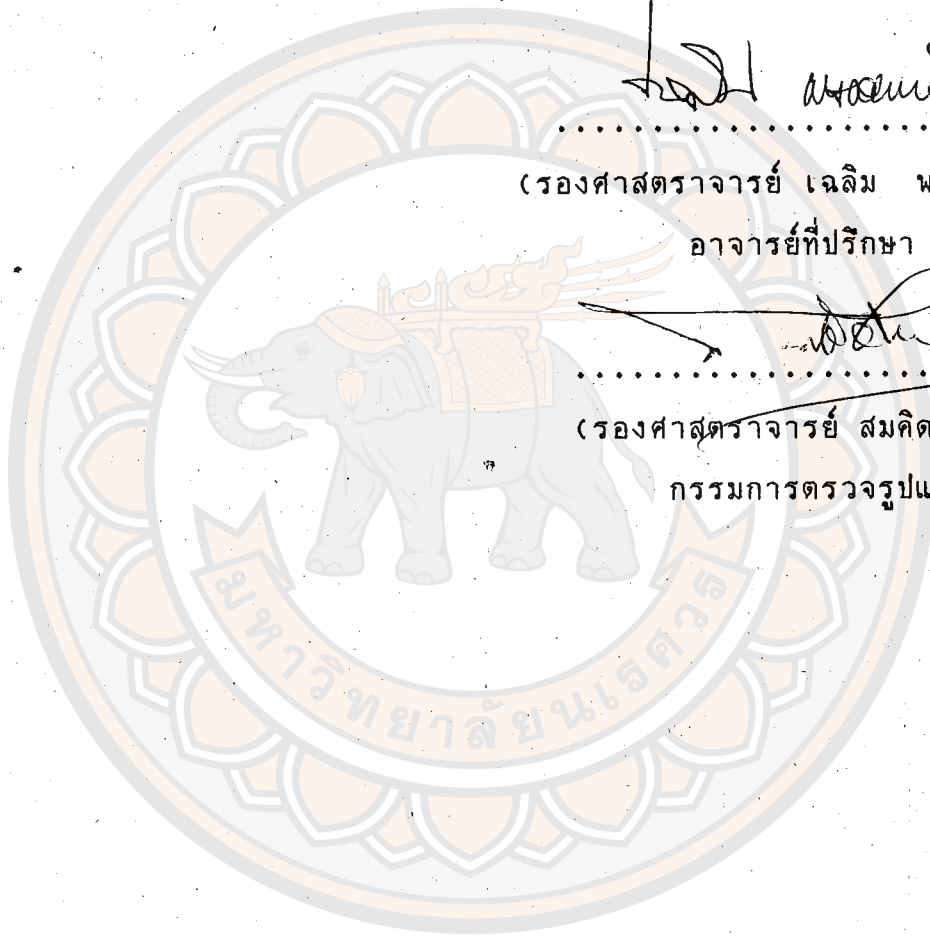
.....
(รองศาสตราจารย์ เจลิม พงศ์อาจารย์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ สมคิด ศรีสิงห์)

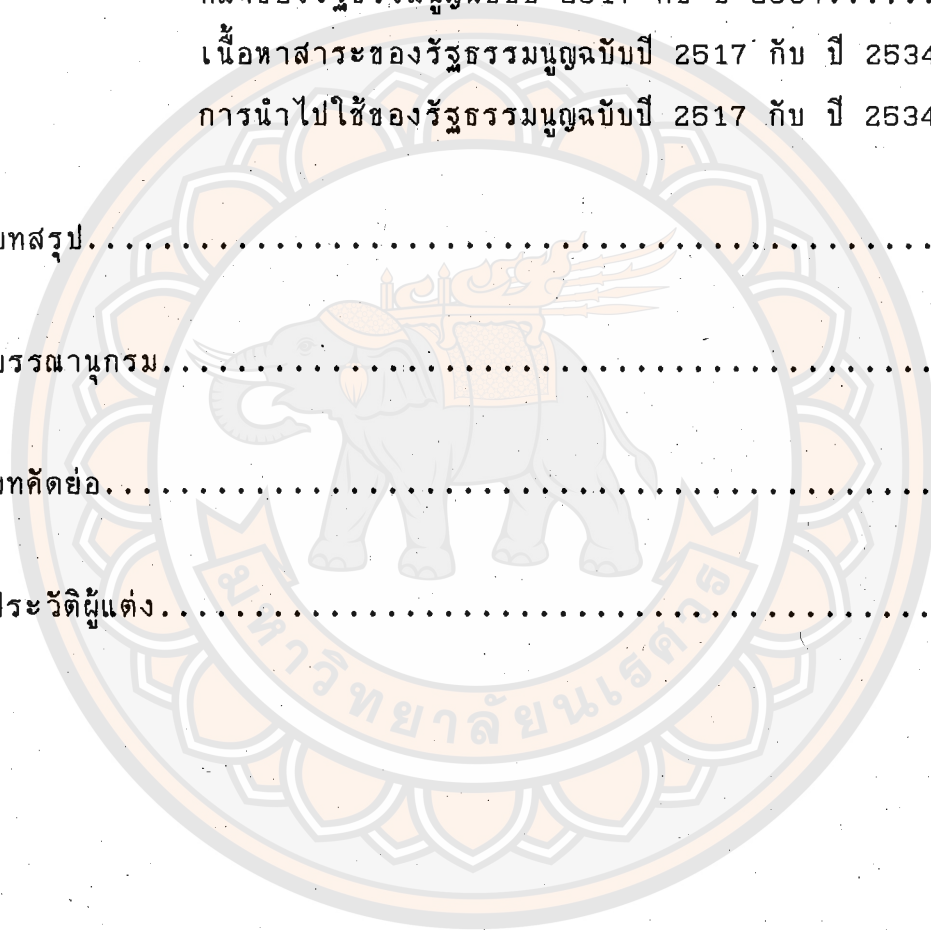
กรรมการตรวจรูปแบบ

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทนำ	
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
วิธีการศึกษาค้นคว้า.....	4
แหล่งที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	4
บทที่ 1 ประวัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475	
ถึงปัจจุบัน.....	5
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 1	6
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 2	7
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 3	8
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 4	8
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 5	9
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 6	10
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 7	10
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 8	11
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 9	12
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 10.....	12
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 11.....	12
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 12.....	13
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 13.....	13
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 14.....	13

บทที่	หน้า
บทที่ 2	
เปรียบเทียบรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กับ ปี 2534.....	15
ที่มาของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กับ ปี 2534.....	15
เนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กับ ปี 2534.....	20
การนำไปใช้ของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กับ ปี 2534.....	33
บทสรุป.....	34
บรรณานุกรม.....	37
บทคัดย่อ.....	41
ประวัติผู้แต่ง.....	43

บทนำ

1. ภูมิหลัง

การเปลี่ยนแปลงการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีการปูพื้นฐานมาตั้งแต่สมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ได้เตรียมการเปิดประเทศพร้อมทั้งพัฒนาประเทศให้เจริญทัดเทียมกับอารยประเทศ โดยการยอมรับวิทยาการใหม่ ๆ ของตะวันตกเข้ามาใช้ ยกเลิกประเพณีเก่า ๆ ที่ล้าสมัยและเป็นอุปสรรคในการติดต่อกับต่างชาติมีการเตรียมพร้อมด้านการศึกษา จัดตั้งโรงเรียนขึ้นในบรมมหาราชวังก่อน โดยจ้างครู ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภรรยาหมอสอนศาสนา ให้เข้ามาสอนภาษาอังกฤษและวิชาการอื่น ๆ ให้กับพระสนมและบรรดาพระบรมวงศานุวงศ์ต่าง ๆ สำหรับการศึกษาระดับประชาชนนั้นพระองค์โปรดให้จัดส่งโรงเรียนสำหรับประชาชนทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด มีการนำวิทยาการสมัยใหม่ของตะวันตกมาใช้ในประเทศ ในด้านการปกครองทรงนำวิชาการตะวันตกเกี่ยวกับการปกครองมาใช้ปรับปรุงการปฏิบัติงานของกรมกองต่าง ๆ โดยให้ชาวต่างชาติเข้ามารับราชการในฐานะที่ปรึกษา ทำหน้าที่แนะนำความคิดใหม่ ๆ ให้กับข้าราชการไทย การทำสนธิสัญญาการค้ากับประเทศทางยุโรป ทำให้ไทยมีความสัมพันธ์กับต่างประเทศเป็นไปอย่างราบรื่นและทำให้ไทยเป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติอีกด้วย ดังนั้นจึงเป็นระยะที่ไทยเปิดรับอารยธรรมตะวันตก ได้รับอิทธิพลทางสังคมและการเมืองมาเป็นแนวทางในการปฏิรูปสังคมและการเมืองของไทยให้ไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยในสมัยต่อมา

ความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นประชาธิปไตยนั้น เห็นได้ชัดเจนในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งมีการเคลื่อนไหวของบรรดาเจ้านาย ขุนนาง ข้าราชการ และปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาจากประเทศตะวันตก ที่เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองต่อมาแนวความคิดนี้ได้แพร่หลายไปยังกลุ่มชนต่าง ๆ มากขึ้น มีการตีพิมพ์เอกสารทางการเมืองเผยแพร่ รวมทั้งเกิดหนังสือพิมพ์การเมืองเล่มแรกของไทยชื่อ ตรุณวาทที่เสนอแนวความคิดใหม่ที่ก้าวหน้า ชี้แนะให้เห็นความสำคัญของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปกครอง ซึ่งจะเป็นการนำประเทศชาติไปสู่ความเจริญทัดเทียม

กับต่างชาติ

เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยนั้นเกิดขึ้นครั้งแรกจากพระราชวงศ์และขุนนางข้าราชการที่รับราชการ ที่สถานทูตไทยประจำกรุงลอนดอนและปารีส ในปี พ.ศ. 2427 โดยร่วมกันเข้าชื่อในหนังสือถวายความเห็นจัดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยอ้างเหตุผลว่า เพื่อมิให้ไทยตกอยู่ภายใต้ลัทธิจักรวรรดินิยมเหมือนหลายประเทศในเอเชีย ความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาการเมืองโดยยึดหลักการปกครองแบบที่ใช้ปฏิบัติกันในประเทศที่เจริญแล้ว และความสำคัญของการมีรัฐธรรมนูญ เพื่อกำหนดพระราชอำนาจของกษัตริย์ และ แบ่งพระราชอำนาจที่มีอยู่ให้แก่เสนาบดี ซึ่งประกอบกันเป็นคณะรัฐมนตรี เพื่อผลดีต่อการปกครองบ้านเมือง ขบวนการนี้เรียกว่า ขบวนการ ร.ศ. 103

ความต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงไม่ได้จำกัดเพียงเฉพาะหมู่คนชั้นสูงเท่านั้น แนวความคิดของเทียนวรรณซึ่งเป็นสามัญชน ก็ได้เสนอแนวความคิดและบทความการเมืองต่างๆ ไว้ในหนังสือศิริวงภาค เรียกร้องให้มีการปกครองระบอบรัฐสภาเขาเสนอให้ตั้งสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่เชื่อมช่องว่างระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิ มีเสียง ด้วยการยึดประเทศอเมริกาและญี่ปุ่นเป็นแบบอย่าง

จนกระทั่งถึงการเกิดกบฏ ร.ศ. 130 โดยกลุ่มนายทหารหนุ่มในนามของ "คณะพรรค ร.ศ. 130" ในปี พ.ศ. 2454 เป็นการเคลื่อนไหวโดยใช้กำลังรุนแรงเป็นครั้งแรก คณะ ร.ศ. 130 ประกอบด้วย ทหารบก ทหารเรือ ข้าราชการพลเรือนสังกัดกระทรวงยุติธรรมและพลเรือน พวกนี้ต้องการให้พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ การกระทำของคณะ ร.ศ. 130 เป็นแนวทางให้คณะราษฎรเอาเป็นแนวทางและแบบอย่างในการก่อการปฏิวัติในปี พ.ศ. 2475

ตั้งนั้นภายหลังคณะราษฎรยึดอำนาจได้เป็นผลสำเร็จ ก็ได้อัญเชิญพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งพระองค์ก็ทรงยินยอมตามคำขอของรัฐบาล และได้พระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับแรกให้แก่ประชาชนตามคำกราบบังคมทูลของรัฐบาล ในขณะนั้นเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2475

ในการศึกษาถึงรายละเอียดของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 เปรียบเทียบกับปี 2534 นั้น จะเห็นว่ารัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับนั้น มีไว้เพื่อใช้ปกครองประเทศให้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันนี้คนไทยกำลังตื่นตัวในเรื่องประชาธิปไตย ดังนั้นรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 นี้เป็นฉบับที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดในการเอามาเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญฉบับ ปี 2534 จึงเป็นเรื่องน่าศึกษามากจะพบว่าทั้งสองมีส่วนแตกต่างและคล้ายคลึงอยู่มากทีเดียว

2. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

2.1 เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่พุทธศักราช 2475 จนถึงปัจจุบัน

2.2 เพื่อศึกษาถึงเนื้อหาของสาระของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

2.3 เพื่อศึกษาถึง การเปรียบเทียบกันระหว่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2517 กับพุทธศักราช 2534

3. ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

3.1 ผลจากการศึกษาค้นคว้าจะทำให้ทราบถึง ประวัติความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่พุทธศักราช 2475 ถึงปัจจุบัน

3.2 ผลจากการศึกษาค้นคว้าจะทำให้ทราบถึง เนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญไทยพุทธศักราช 2517 กับพุทธศักราช 2534

3.3 ผลจากการศึกษาค้นคว้าจะทำให้ทราบถึง สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 กับ พ.ศ. 2534

3.4 ผลจากการมีการค้นคว้าจะทำให้ทราบถึง รายละเอียดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 และนำไปใช้ในการศึกษาเรื่องประชาธิปไตยอื่น ๆ ได้

3.5 ทำให้เข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญดีขึ้น

4. ขอบเขตจากการศึกษาค้นคว้า

4.1 ศึกษาค้นคว้าถึง ประวัติความเป็นมาของรัฐธรรมนูญของไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน

4.2 ศึกษาค้นคว้าถึง เนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 กับ พ.ศ. 2534

4.3 ศึกษาค้นคว้าถึง ข้อเปรียบเทียบระหว่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2717 กับ 2534

5. วิธีการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้จะใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical approach) และเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description) เป็นและข้อมูลที่เป็นเอกสารชั้นสอง (Secondary Sources) ประกอบด้วย

6. แหล่งที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าที่สำคัญ

6.1 หอสมุดแห่งชาติ	กรุงเทพฯ
6.2 หอสมุดวิทยาลัยครูพระนคร	กรุงเทพฯ
6.3 หอสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหง	กรุงเทพฯ
6.4 หอสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร	พิษณุโลก
6.5 แหล่งอื่น ๆ เท่าที่จำเป็น	

บทที่ 1

ประวัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน

นับแต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นครองราชย์เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2468 พระองค์ได้ทรงพิจารณาเห็นว่า การปกครองประเทศจำเป็นต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับความเจริญของโลก และสภาพของสังคมไทย ซึ่งคนไทยเริ่มมีการศึกษาดีขึ้น สนใจการเมืองมากขึ้น พระองค์มอบหมายให้พระยาศรวิศาล วาจาและนายเรมอน สติเวนส์ร่วมกันร่างรัฐธรรมนูญขึ้น เพื่อพระราชทานแก่ราษฎร ในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2475 แต่พระองค์มิได้พระราชทานรัฐธรรมนูญ เพราะถูกคัดค้านจากอภิรัฐมนตรีสภา ซึ่งเป็นสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ประกอบด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งมีอิทธิพลมาก และมักใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์เข้าข้างพวกตน จึงก่อให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ข้าราชการและประชาชน อันเป็นมูลเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง

นอกจากนั้นปัญหาในทางเศรษฐกิจและความตื่นตัวที่จะได้มีส่วนร่วมในการปกครองในหมู่ผู้ได้ศึกษา โดยเฉพาะจากต่างประเทศก็เป็นเหตุให้เกิดมีการรวมกลุ่มกันขึ้นในนามคณะราษฎร เพื่อก่อการยึดอำนาจการปกครอง คณะราษฎรกำเนิดมาจากกลุ่มนักศึกษาไทยในต่างประเทศ ซึ่งไปศึกษาวิชาทหารที่ประเทศฝรั่งเศส ที่ประเทศเดนมาร์ค และกลุ่มนายทหารในประเทศไทย ซึ่งต่างก็มีความคิดว่าประเทศไทยควรเปลี่ยนแปลงการปกครอง ให้ทัดเทียมกับต่างประเทศ จึงได้ติดต่อร่วมมือกันจัดตั้งเป็นกลุ่ม "คณะราษฎร" ขึ้น

บุคคลสำคัญในคณะราษฎรอาจแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายพลเรือน มีหลวงประดิษฐมนูธรรม เป็นหัวหน้า ฝ่ายทหารบกอาวุโส มี พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นหัวหน้า ฝ่ายทหารหนุ่ม มี พ.ต.หลวงพิบูล สงคราม เป็นหัวหน้าและฝ่ายทหารเรือ มี น.ต.หลวงสินธุ สงครามชัย เป็นหัวหน้า ความไม่พอใจของกลุ่มนักเรียนไทยที่ไปศึกษาต่างประเทศ ซึ่งภายหลังกลับมารับราชการ และกลุ่มนายทหารที่เข้าร่วมดำเนินการต่อระบบการปกครองที่อยู่ใต้อำนาจอภิรัฐมนตรีสภาหรือพระ

บรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ รวมทั้งการที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้นโยบายตุลยภาพ โดยการลดเงินเดือน และปลดข้าราชการรวมทั้งทหาร เพื่อลดค่าใช้จ่ายของรัฐบาล ซึ่งกำลังประสบกับภาวะปัญหาเศรษฐกิจจากตกต่ำอย่างมาก ความมุ่งหมายของคณะราษฎรในขณะนั้นคือ ทำการยึดอำนาจจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ

นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรมาแล้ว 15 ฉบับคือ **รัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 1** ประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2475 เป็นรัฐธรรมนูญที่คณะราษฎรจัดร่างขึ้นเพื่อใช้เป็นธรรมนูญการปกครองประเทศเป็นการชั่วคราว โดยหลวงประดิษฐ์มนูธรรม หรือนายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ร่างและนำขึ้นทูลเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรก ของไทยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญฉบับที่ 1 ประกอบด้วยมาตราต่างๆ 39 มาตรา จะเห็นว่าไม่มีการแบ่งแยกระหว่างอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีอำนาจมากกว่าสถาบันอื่นๆ ทั้งหมด จึงเป็นรัฐธรรมนูญที่กำหนดหลักการปกครองตามแนวของระบบ "การปกครองโดยรัฐสภา" หรืออาจจะเรียกว่า "เผด็จการโดยรัฐสภา"¹ รัฐธรรมนูญฉบับนี้มุ่งแต่เพียงจะจำกัดตัดทอนพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ และยกให้สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจสูงสุด เป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่มีลักษณะแก้ไขยาก ไม่มีความเป็นกฎหมายสูงสุดและไม่มียกคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้ 6 เดือนถูกยกเลิกเพราะร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรเสร็จเรียบร้อยแล้ว

¹พ.ต.ท. สุวิชัย ศิริกุลวัฒนา, รัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 และรัฐธรรมนูญการปกครองทุกฉบับ, หน้า 59.

รัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 2 ประกาศใช้วันที่ 10 ธันวาคม 2475 ร่างโดย คณะอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้แต่งตั้งขึ้นประกอบด้วย 68 มาตรา มีหลักการและแนวทางในการปกครองประเทศ คล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญ ฉบับแรกอย่างมาก มีหลักการแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับแรก คือ ได้เปลี่ยนระบอบ การปกครองเป็นระบบรัฐสภา โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ให้ใช้อำนาจบริหาร ทางคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีจะรับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินต่อสภา ผู้แทนราษฎร รัฐสภามีอำนาจที่จะควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร ได้วางหลักให้ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมีอำนาจควบคุมซึ่งกันและกัน มีบทบัญญัติ ในการรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ในฉบับนี้ด้วย แต่ก็ยังไม่รับรองสิทธิ ในการรวมกันเป็นพรรคการเมือง เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองการที่คณะราษฎร ได้พยายามใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ เป็นเครื่องมือในการรักษาอำนาจและเพื่อประโยชน์ของ คณะราษฎร เป็นสาเหตุให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงไม่พอพระทัย โดยเฉพาะในเรื่อง พ.ร.บ. ป้องกันรัฐธรรมนูญ และการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อ ผลประโยชน์ของคณะราษฎร พระองค์จึงตัดสินพระทัยสละราชสมบัติ โดยทรงให้ เหตุผลที่พระองค์ไม่พอพระทัยการปกครองตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่า

"ข้าพเจ้าเห็นว่า คณะรัฐบาลและพวกพ้องใช้วิธีการปกครองซึ่งไม่ถูกต้อง ตามหลักการของเสรีภาพในตัวของบุคคล และหลักความยุติธรรมตามความเข้าใจและ ยึดถือของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่สามารถจะยินยอมให้ผู้ใด คณะใด ใช้วิธีการปกครอง อย่างนั้นในนามของข้าพเจ้าต่อไปได้

ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่แต่เดิมให้แก่ ราษฎรโดยทั่วกัน แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใด คณะใด โดยเฉพาะเพื่อใช้อำนาจนั้นโดยสิทธิขาด และโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของ ประชากรราษฎร"² รัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 จึงเป็นรัฐธรรมนูญของคณะราษฎร ซึ่งนำโดย

² กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, แนวพระราชดำริแก้รัชกาล (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2526.) หน้า 235.

ผู้นำฝ่ายทหาร จึงสามารถใช้ปกครองได้เป็นเวลายาวนานถึง 14 ปี ที่นับว่าเป็น รัฐธรรมนูญที่มีอายุการใช้ยืนยาวที่สุดจนสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้นำฝ่ายพลเรือน ของคณะราษฎร คือ นายปรีดี พนมยงค์ และนายควง อภัยวงศ์ ได้เลิกล้มรัฐธรรมนูญ ฉบับวันที่ 10 ธันวาคม 2475 ในวันที่ 9 พฤษภาคม 2489 และได้ร่างรัฐธรรมนูญ ถาวรฉบับใหม่ขึ้นมาประกาศใช้เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2489 มีบทบัญญัติทั้งสิ้น 96 มาตรา เหตุผลในการใช้รัฐธรรมนูญก็เพื่อปรับปรุงรัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 ซึ่งได้ใช้มากกว่า 14 ปี ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และให้เป็นไปตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ปรารถนาจะให้ประชากรของ พระองค์ "ดำรงอิสระธิปไตยโดยสมบูรณ์"

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 3 ปี 2489 มีหลักการที่เป็นประชาธิปไตยโดยแยก ข้าราชการประจำออกจากตำแหน่งทางการเมือง การให้เสรีภาพในการรวมกันจัดตั้ง พรรคการเมือง ซึ่งปรากฏว่า得有พรรคการเมืองเกิดขึ้น 11 พรรค และเป็นฉบับ แรกที่ใช้ระบบ 2 สภา เป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมแต่อย่างใด เพราะ มีอายุการใช้เพียง 1 ปี 6 เดือน ถูกยกเลิกโดยการรัฐประหาร เมื่อ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 โดยการนำของ พลโทผิน ชุณหะวัณ พลอากาศโทหลวงกาจ สงคราม พลตรีสุฤษดิ์ ธนะรัชต์ พลตรีเผ่า ศรียานนท์ ซึ่งอ้างสาเหตุจากปัญหาเศรษฐกิจและ สังคม ข้าวยากหามาแพง การคอร์รัปชัน โดยประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2490 ซึ่งได้รับฉายาว่าเป็น "รัฐธรรมนูญใต้ร่มแดง"^๓ มีทั้งหมด 98 มาตรา มีหลักการและกลไกในการปกครองคล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2489 อย่างมาก คือยังคงใช้หลักการของ การปกครองในระบบรัฐสภา

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 4 ปี 2490 นี้มีบทบัญญัติหลายประการที่ขัดแย้งกับหลัก ประชาธิปไตย คือการไม่แยกข้าราชการประจำออกจากการเมือง การให้วุฒิสมาชิก มาจากการแต่งตั้งและให้มีอำนาจเกือบเท่าเทียมกับสภาผู้แทนราษฎร การไม่รับรอง

^๓พ.ต.ท. สุวิชัย ศิริกุลวัฒนา, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 และ รัฐธรรมนูญการปกครองทุกฉบับ, สำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตร, 2534

เสรีภาพของประชาชนในการจัดตั้งพรรคการเมือง ซึ่งเป็นหลักการที่ไม่ส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตยเป็นลักษณะการถอยหลังเข้าคลองนั่นเอง เท่ากับให้โอกาสแก่ฝ่ายบริหารมีอิทธิพลเหนือฝ่ายนิติบัญญัติ และเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพด้านอื่นๆ ของประชาชนให้น้อยลงด้วย รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวฉบับนี้ได้บัญญัติให้จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นเป็นครั้งแรก ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 40 คน ได้ร่างรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุดฉบับหนึ่งของไทย โดยร่างเสร็จเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2491 เสนอขอให้ที่ประชุมรัฐสภาลงมติเห็นชอบในวันที่ 28 มกราคม 2492 และคณะอภิรัฐมนตรีซึ่งทำหน้าที่คณะผู้สำเร็จราชการ ได้ลงนามประกาศใช้เมื่อ 23 มีนาคม 2492

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 5 พ.ศ. 2492 เป็นรัฐธรรมนูญที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้ร่างขึ้นโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2490 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2491 มีบทบัญญัติทั้งสิ้น 188 มาตรา และเป็นที่ยอมรับกันว่ารัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2492 เป็นรัฐธรรมนูญที่ดีที่สุดฉบับหนึ่งของไทยที่ได้ประกาศใช้มา⁴ ในการร่างนี้สภาร่างรัฐธรรมนูญได้ประชุมกัน อย่างเปิดเผยโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้สนใจเข้าฟังการประชุมได้รวมทั้งมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน มีการนำบทบัญญัติของนานาประเทศ ประกอบในการร่างด้วยมีมาตรการหลายประการที่จะก่อผลดีต่อประเทศ รวมทั้งหลักการต่างๆ ที่เป็นประชาธิปไตยแต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้แค่ 2 ปี 8 เดือนถูกยกเลิกด้วยการรัฐประหารโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2492 เป็นรัฐประหารเงียบ และนำรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2475 กลับมาใช้โดยมีจอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นนายก โดยให้เหตุผลที่ก่อรัฐประหารว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ซึ่งให้สิทธิและเสรีภาพมากเกินไป ทำให้รัฐบาลไม่สามารถป้องกันลัทธิคอมมิวนิสต์ได้ และข้อห้ามมิให้รัฐมนตรีและสมาชิกสภาทนายประโชน์จากรัฐ และควรห้ามข้าราชการประจำเป็นรัฐมนตรีในขณะเดียวกัน ประกอบกับทหารไม่พอใจที่สมาชิกวุฒิสภาอภิปรายโจมตีว่า

⁴ ลด. หน้า 81

ทหารทำเกินกว่าเหตุในการปราบปรามกบฏแมนฮัตตัน เมื่อ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2494 รัฐธรรมนูญฉบับที่ 6 พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495 มีหลักการที่เป็นการผสมระหว่างหลักการของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2475 กับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2492 เพราะถึงแม้จะเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2475 แต่มีข้อความที่แก้ไขเพิ่มเติมมากมาย และบางเรื่องไม่เคยปรากฏอยู่ในหลักของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2475 เลย คือ การมีคณะองคมนตรี การกำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐ หรือการมีตุลาการรัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญฉบับนี้ 123 มาตรา เป็นมาตราจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2475 มี 41 มาตรา และมีมาตราใหม่ 82 มาตรา เป็นการรวมหลักการและแนวการปกครองของรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2475 กับ พ.ศ. 2492 เข้าด้วยกัน คือ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับการคุ้มครองน้อยกว่ารัฐธรรมนูญปี 2492 และเพิ่มข้อจำกัดการใช้สิทธิ และเสรีภาพโดยทั่วไป ใช้ระบบสภาเดียว แต่มีสมาชิก 2 ประเภท ราษฎรเลือกตั้งและมาจากแต่งตั้ง เลิกข้อห้ามมิให้สมาชิกสภาฯ และรัฐมนตรีหาประโยชน์จากรัฐรวมทั้งไม่ห้ามข้าราชการประจำเป็นรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนฯ อาจเป็นรัฐมนตรีได้

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ใช้ต่อมาจนกระทั่งวันที่ 10 กันยายน 2500 รวมเวลา 5 ปี ได้เกิดการรัฐประหารขึ้นโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นหัวหน้า ทำการขับไล่รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม และขอให้มีพระบรมราชโองการให้คงใช้รัฐธรรมนูญ 2495 ต่อไปโดยมีเงื่อนไขว่า ให้สมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนฯ ทั้ง 2 ประเภท สิ้นสุดลงและแต่งตั้งสมาชิกโดยการแต่งตั้งขึ้นจำนวน 123 คน ให้ราษฎรเลือกตั้งผู้แทนราษฎรภายใน 90 วัน ต่อมาจึงมีการเลือกตั้งทั่วไป และมีการแต่งตั้งพลโทถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีจนถึงวันที่ 20 ตุลาคม 2501 ได้มีการยึดอำนาจโดยคณะปฏิวัติ นำโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งได้ทำการปกครองประเทศโดยวิธีการใช้ "ประกาศคณะปฏิวัติ" มีทั้งหมด 57 ฉบับ ใช้ปกครองตั้งแต่ 20 ตุลาคม 2501 ถึงวันที่ 27 มกราคม 2502

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 7 วันที่ 28 มกราคม 2502 มีรัฐธรรมนูญชั่วคราวมีบทบัญญัติสั้นๆ ที่จำเป็นเพียง 20 มาตรา กำหนดให้มีสภาเดียว เรียกว่าสภาร่างรัฐธรรมนูญ

มีหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ และมีฐานะเป็นรัฐสภาทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติด้วย ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 240 คน เป็นข้าราชการประจำเกือบทั้งหมด และเป็นนายทหารประจำการกว่า 3 ใน 4 ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์โดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอชื่อ ดังนั้นการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นการปกครองในระบบ "รัฐบาลโดยข้าราชการ" รัฐบาลได้ใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้นานถึง 9 ปีเศษ ทั้งๆ ที่เป็นรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ซึ่งเป็นผลให้การพัฒนาประชาธิปไตยของไทยต้องชะงักงันในระหว่างการใช้รัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2502

ภายหลังอสังกรรมของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2506 จอมพลถนอม กิตติขจร ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐบาลชุดจอมพลถนอมใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการปกครองจนสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ร่างรัฐธรรมนูญได้ร่างฉบับถาวรเสร็จใน ปี พ.ศ. 2511 ซึ่งใช้เวลาเกือบ 11 ปี รัฐธรรมนูญฉบับที่ 8 พ.ศ. 2511 มีทั้งหมด 183 มาตรา ซึ่งนับว่ามีความยาวมากเพราะสภาร่างรัฐธรรมนูญได้พยายามวางถ้อยคำในมาตราเป็นอันมากนั้นเหมือนกับมาตราต่างๆ ของ ฉบับปีพ.ศ. 2492 แต่ก็นำมาเฉพาะเท่าที่สภาร่างรัฐธรรมนูญต้องการให้ตรงกับหลักการที่คณะปฏิวัติได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2502 อันเป็นหลักการที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากถึงความไม่เป็นประชาธิปไตย คือ การแยกฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหารออกจากกันโดยห้ามมิให้นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนในขณะเดียวกัน ให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่มากเกือบเท่าสภาผู้แทนฯ โดยกำหนดให้วุฒิสภามีจำนวน 3 ใน 4 ของสมาชิกสภาผู้แทนฯ ทำให้อำนาจของสภาผู้แทนฯ ถูกถ่วงและน้อยลงไป ไม่ห้ามที่ข้าราชการประจำจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือรัฐมนตรีเป็นการใช้ข้าราชการประจำเป็นเครื่องมือค้ำประกันเสถียรภาพรัฐบาล

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกยกเลิกเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 โดยคณะปฏิวัติ ซึ่งเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ขึ้นมาเอง หลังจากใช้มา 3 ปีเศษ จอมพลถนอม กิตติขจร หัวหน้าคณะรัฐบาล ซึ่งกลายเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติได้ใช้อำนาจปฏิวัติในการปกครองประเทศโดยใช้ประกาศคณะปฏิวัติเป็นเครื่องมือในการปกครองตั้งแต่วันที่

17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ถึงวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2515 รวม 364 ฉบับ จึงได้มีการประกาศใช้

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 9 พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นการนำรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2502 กลับมาใช้อีกครั้ง รัฐธรรมนูญฉบับนี้มี 23 มาตรา มีภานิติบัญญัติสภาเดียว มีสมาชิก 299 คน มาจากการแต่งตั้งทำหน้าที่รัฐสภา และพิจารณาต่างรัฐธรรมนูญฉบับการที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ซึ่งดำเนินการร่างโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่คณะรัฐมนตรีได้ตั้งขึ้น จำนวน 23 คน แต่การร่างดำเนินไปอย่างล่าช้าจนกระทั่งเกิดการเรียกร้องจากกลุ่มต่างๆจนกลายเป็นเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นผลให้รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ต้องลาออกและมีการแต่งตั้งรัฐบาลชุดใหม่ มีนายสัญญา ธรรมศักดิ์เป็นนายกรัฐมนตรีคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ได้ตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้น และมีการแต่งตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติขึ้น เพื่อประชุมเลือกสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และยุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดเดิม

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 10 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2517 เป็นรัฐธรรมนูญที่ยาวที่สุด มีหลักการและวิธีดำเนินการปกครองคล้ายกับรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2492 รวมทั้งหลักการใหม่ที่บัญญัติขึ้นเป็นครั้งแรก จึงนับว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด แต่จากเหตุการณ์หลังช่วง 14 ตุลาคม 2516 ประชาชนนิสิตนักศึกษา มีความตื่นตัวทางการเมืองสูง ทำให้คณะทหารเห็นว่าอาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ ซึ่งรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง ไม่สามารถคลี่คลายสถานการณ์ลงได้ จึงมีคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินทำการรัฐประหาร และยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2517 ประกาศใช้

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 11 พ.ศ. 2519 ซึ่งมีความยาวทั้งสิ้น 29 มาตรา มีความคล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2502 เป็นการปกครองในรูปของสภาเดียวที่สมาชิกรวมมาจากการแต่งตั้ง ไม่มีการถ่วงดุลอำนาจกันระหว่าง 3 อำนาจอ และได้วางแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตย โดยกำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ขั้นตอน ในช่วงระยะเวลา 12 ปี แต่ก็ถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติ (คณะปฏิรูปการปกครอง) โดยให้เหตุผลว่ามีความขัดแย้งทางการเมืองมีมากรัฐบาลไม่

สามารถแก้ไขได้ โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจที่ประชาชนประสบทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นศรัทธาในรัฐบาล

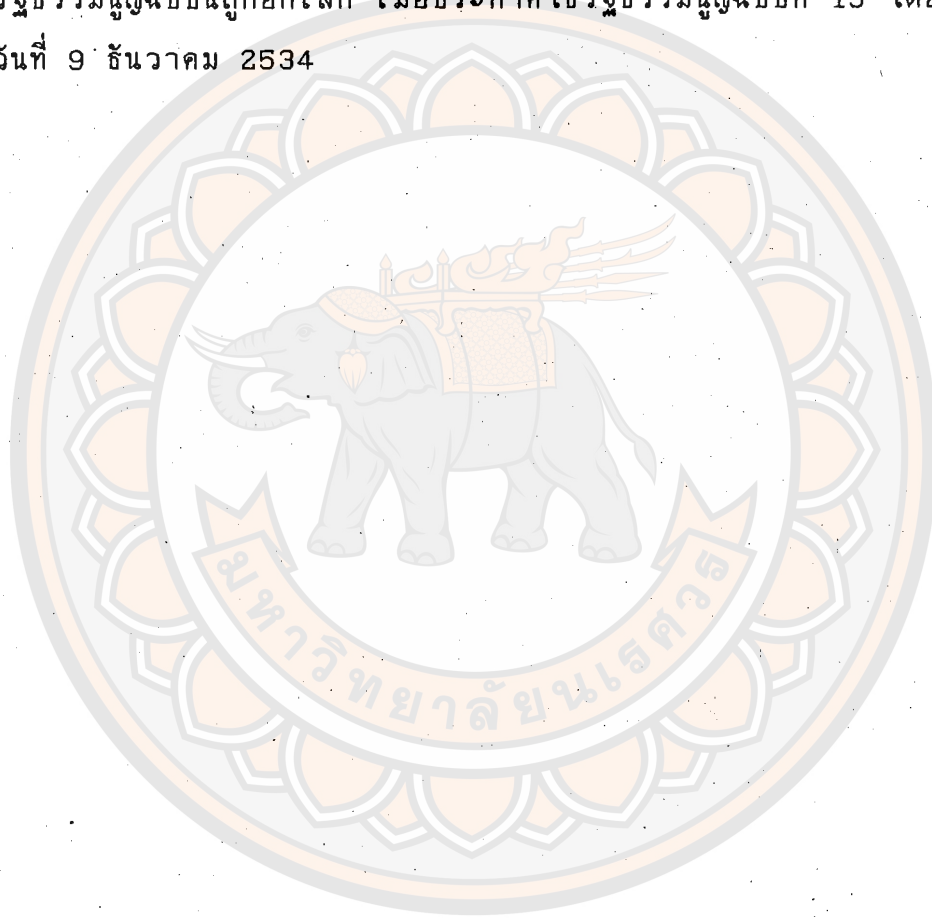
รัฐธรรมนูญฉบับที่ 12 พ.ศ.2520 เป็นฉบับชั่วคราว ไม่มีบทบัญญัติให้หลักประกันสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนไว้ และมีการให้อำนาจพิเศษแก่นายกรัฐมนตรี และการไม่แยกข้าราชการประจำออกจากข้าราชการเมือง รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดระยะเวลาอายุการใช้แน่นอน คือ กำหนดให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวรฉบับที่ 13 ในพ.ศ.2521

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 พ.ศ.2521 ประกาศใช้เมื่อ 22 ธันวาคม 2521 ร่างขึ้นโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติตามบทบัญญัติของธรรมนูญการปกครองพ.ศ.2520 มีบทบัญญัติทั้งสิ้น 206 มาตรา ไม่มีบทบัญญัติใดขัดแย้งกับหลักการของระบอบประชาธิปไตยมีความคล้ายกับรัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ.2475 เป็นอย่างมาก แต่มีบทเฉพาะกาลที่นำมาใช้ในร่างระยะเวลา 4 ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งมีผลให้นักการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง และการให้เพิ่มอำนาจของวุฒิสภาในเรื่องการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ การอภิปรายไม่ไว้วางใจ ซึ่งทำให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่เท่าเทียมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงเป็นการขัดกับหลักการประชาธิปไตยอย่างมาก ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในปี 2528 เพื่อความเหมาะสมของสภาพบ้านเมืองในขณะนั้น

รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2521 แก้ไขเพิ่มเติม 2528 มีกำหนดการใช้นานถึง 13 ปี มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่ 1 ครั้ง และยกเลิกโดยคณะทหารที่ก่อการในนามคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คณะ รสช.) ยึดอำนาจเมื่อ 23 กพ.2534 เมื่อเห็นว่านักการเมืองมีอำนาจมากกว่าข้าราชการประจำ และหาผลประโยชน์ในพรรคพวกของตนเอง และเห็นว่านักการเมืองกำลังทำให้ประชาธิปไตยเป็น "เผด็จการทางรัฐสภา" มีการคอร์ปชั่นของนักการเมืองอย่างหนักหน่วง

รัฐธรรมนูญฉบับที่ 14 พ.ศ.2534 (ชั่วคราว) โดยคณะรัฐประหาร รสช. เป็นผู้ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญการปกครองชั่วคราวก่อนจัดให้มีการเลือกตั้ง และ

ประกาศรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยมีสาระสำคัญกำหนดให้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จภายในปี 2534 กำหนดให้มีการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2534 และให้สภารสช.มีอำนาจเหนือฝ่ายบริหาร มีหน้าที่แต่งตั้งนายกรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกยกเลิก เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 15 โดยประกาศใช้วันที่ 9 ธันวาคม 2534

บทที่ 2

เปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 กับ 2534

ที่มาของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กับปี 2534

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 เกิดขึ้นเมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปี 2511 ถูกยกเลิกเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 โดยคณะปฏิวัติซึ่งเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี 2511 ขึ้นมาเอง หลังจากใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2511 มาเพียง 3 ปีเศษ จอมพลถนอม กิตติขจร หัวหน้าคณะรัฐบาลซึ่งกลายเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติได้ใช้อำนาจปฏิวัติในการปกครองประเทศโดยใช้ประกาศคณะปฏิวัติเป็นเครื่องมือในการปกครอง ตั้งแต่วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ถึงวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2515 รวม 364 ฉบับ จึงได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2515 มีทั้งหมด 23 มาตรา มีหลักสำคัญเหมือนกับรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2502 โดยใช้ปกครองไปก่อนจนกว่าจะร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรออกมาใช้เรียบร้อย

ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรนั้น ดำเนินการร่างโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่คณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้น จำนวน 23 คน แต่การร่างไม่ได้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นโดยเร็วจึงเกิดการเรียกร้องของกลุ่มและคณะต่างๆ จากนักศึกษาประชาชนที่ตื่นตัวทางการเมืองสูงร่วมกันชุมนุมเรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตย จนกลายเป็นเหตุการณ์ไม่สงบเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 จนทำให้รัฐบาลคณะปฏิวัติที่มีจอมพลถนอม กิตติขจรเป็นนายกรัฐมนตรีต้องลาออก และได้มีการแต่งตั้งคณะรัฐบาลชุดใหม่ขึ้นโดยมีนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญชุดใหม่ขึ้น และมีการแต่งตั้งสมาชิกสมัชชาแห่งชาติขึ้นเพื่อประชุมเลือกบุคคลที่เหมาะสม แล้วแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดใหม่ และประกาศยุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดเดิมเสีย

คณะรัฐมนตรีได้ส่งร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้ร่างขึ้น และคณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเสร็จแล้วเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2517 และสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาครั้งแรก เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2517 และพิจารณาเสร็จสิ้นลงมติในวาระที่ 3 แล้วนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2517 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ได้ถูกประกาศใช้เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2517

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 นั้น เกิดจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติหรือ ร.ส.ช. ได้เข้ายึดและควบคุมอำนาจจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 โดยให้เหตุผล 5 ประการ คือ มีพฤติการณ์ฉ้อราษฎร์บังหลวง คณะผู้บริหารประเทศฉวยโอกาสอาศัยอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวกอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ประการที่สองข้าราชการการเมืองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงข้าราชการประจำที่ซื่อสัตย์สุจริต ประการที่สาม รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภาทางคณะรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลได้ร่วมมือกับพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล รวมทั้งคณะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีได้ใช้อุบายอันแยบยลทางการเมืองสร้างภาพลวงตาประชาชนว่าเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยแล้วพลิกแพลงหาผลประโยชน์ ประการที่สี่รัฐบาลพยายามทำลายล้างสถาบันทหาร เห็นได้ชัดอย่างกรณีลี้ภัยเติ้งถิงรุ่ย หรือการรับปากตามสัญญาสุภาพบุรุษว่าจะปลด ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีแต่ก็ไม่ได้ทำตามสัญญา และมีการปล่อยข่าวที่จะปลดนายทหารระดับสูงอีกด้วย ประการที่ห้าปิดเบือนคดีลอบสังหารบุคคลสำคัญ และล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งมี พล.ต. มนูญ รูปขจร เป็นผู้ก่อการขึ้น แต่ตัวผู้ก่อการไม่ได้รับการลงโทษกลับได้รับการสนับสนุนให้มียศเพิ่มขึ้นจากรัฐบาล และทางรัฐบาลพยายามที่จะปิดเบือนเพื่อโยนความผิดไปให้แก่บุคคลคณะอื่นแทน¹ ในการยึดอำนาจการปกครองของคณะ รสช. ครั้งนี้ได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

¹วินัย ดันศิริ. "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน"
มติชนสุดสัปดาห์. 29 พฤษภาคม, หน้า 17.

พ.ศ. 2521 และแก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2528 แต่ก่อนที่จะมีรัฐธรรมนูญฉบับถาวรนั้น คณะรชช. ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2534 ขึ้นในวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2534 มีทั้งสิ้น 33 มาตรา โดยกำหนดให้มีการร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จภายใน 6 เดือน หรืออย่างช้าที่สุดไม่เกิน 14 เดือน พร้อมทั้งกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปภายใน พุทธศักราช 2534 และให้ขยายเวลาออกไป 120 วัน นับตั้งแต่วันสิ้นสุดพุทธศักราช 2534 ได้แต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวน 292 คน และสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 20 คน ช่วยกันร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากนักการเมือง นักวิชาการหลายกลุ่มและกลุ่มนักศึกษา ประชาชนทั่วไปว่าเป็นผลงานที่เป็นการสานต่อหรือรองรับอำนาจคณะทหารในสภา รชช. โดยเฉพาะเกี่ยวกับการเพิ่มอำนาจของวุฒิสภา และนายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องมาจากการเลือกตั้ง ในบทเฉพาะกาลก็ยังคงเนื้อหาธรรมนูญการปกครองแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 จึงได้เกิดวิกฤตการณ์รัฐธรรมนูญขึ้นมีการชุมนุม เรียกร้อง เพื่อที่จะให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขบทบัญญัติให้มีความเป็น ประชาธิปไตยมากกว่านี้

แต่ในที่สุดสภานิติบัญญัติแห่งชาติก็ผ่านความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแห่งราช ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ในวาระที่สาม โดยมีการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญในบาง มาตราและในวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2534 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงโปรด เกล้าพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 และมีผลบังคับใช้ ในทันที

ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กับ 2534 นั้นมีความแตกต่างกัน ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี 2517 เกิดจากการชุมนุม เรียกร้องของนิสิตนักศึกษา และประชาชนให้มีการร่างรัฐธรรมนูญโดยช่วยกันขับไล่ เผด็จการ และได้รัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยแท้จริงแต่สำหรับรัฐธรรมนูญ แห่ง ราชอาณาจักรไทยเกิดจากการรัฐประหาร มีอำนาจของคณะทหารกลุ่มหนึ่งที่เรียกตัวเอง

ว่าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติที่ได้มาจึงเป็นรัฐธรรมนูญที่เกิดจากทหาร และเป็นรัฐธรรมนูญเผด็จการ²

2. คณะกรรมการรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 ได้รับการแต่งตั้งมาจากคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ซึ่งเป็นรัฐบาลชุดใหม่ที่ตั้งขึ้นแทนรัฐบาลของจอมพลถนอมกิตติขจร จึงเป็นคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่เกิดจากประชาชน จึงมีความเป็นกลางมากกว่าคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ 2534 ซึ่งคณะรสช. เป็นผู้แต่งตั้ง โดยสมาชิกของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจึงเป็นคนของเผด็จการ ไม่มีความเอกละเอมในการร่างรัฐธรรมนูญ และได้รับการเรียกขานจากประชาชนว่าผู้สืบทอดอำนาจให้แก่คณะ รสช. อีกด้วย

3. สภานิติบัญญัติซึ่งเป็นองค์กรที่จะพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนั้น โดยฉบับปี 2517 สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สมาชิกมาจากการแต่งตั้งของสมาชิกแห่งชาติโดยประชุมเลือกบุคคลที่เหมาะสมมาจากบุคคลหลากหลายอาชีพ เหล่านี้มีความรู้ความสามารถ และเป็นบุคคลที่ประชาชนไว้วางใจมาได้มาจากรัฐบาลเผด็จการของจอมพลถนอมกิตติขจร สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่มีหน้าที่พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตั้งนั้นรัฐบาลที่ได้มาจึงเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี 2534 ซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติมาจากการแต่งตั้งของสภา รสช. โดยสมาชิกของสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้มีทหารได้รับแต่งตั้งเกินกว่าร้อยละ 50 เลขที่เดียว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการคงไว้ซึ่งอำนาจในการปกครองของ รสช. ต่อไป สภานิติบัญญัติแห่งชาตินี้มีหน้าที่ในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการร่างซึ่งเป็นคนของคณะรสช.³ ดังนั้นรัฐธรรมนูญที่ได้มาจึงมีความเป็นเผด็จการสืบทอดอำนาจมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้แต่งตั้งวุฒิสภาเอาไว้สืบทอด

²"รัฐธรรมนูญของรสช. โดยรสช. เพื่อรสช." มติชน. 1 สิงหาคม 2534, หน้า 9.

³"ลอกคราบ-เทียบขี้เมา กรรมวิธีการร่างรัฐธรรมนูญในสถานการณ์ลองของ" มติชนสุดสัปดาห์. 15-20 พฤษภาคม 2534, หน้า 11.

อำนาจในสภาด้วยเช่นกัน และการอนุญาตให้นายกรัฐมนตรีไม่ต้องมาจากการเลือกตั้ง จึงไม่ต้องสงสัยเลยว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจะเป็นเผด็จการมากน้อยแค่ไหน ถึงแม้ว่าจะมีการชุมนุมเรียกร้องจากประชาชน แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ก็ได้ประกาศใช้แล้วในปัจจุบันนี้⁴

4. ระยะเวลาในการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี 2534 ใช้เวลาน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับอื่นๆ ที่ประเทศไทยเคยมีมา โดยใช้เวลาเพียงแค่ 10 กว่าเดือนเท่านั้นไทยเราก็มีรัฐธรรมนูญใช้ แต่สำหรับรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 ใช้เวลาในการร่างและพิจารณานาน 1 ปีกว่าๆ ซึ่งเนื้อหาของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 จะมีความใหม่เหมาะสมกับสภาพของบ้านเมืองในสมัยนั้น แต่ของฉบับปี 2534 จะเป็นเหมือนเอาของเก่าๆ มาร้อยเรียงภาษาใหม่ให้สละสลวย แต่ยังคงเนื้อหาของรัฐธรรมนูญเผด็จการเอาไว้ ซึ่งนับว่าเป็นการถอยหลังเข้าคลองอีกครั้งหนึ่งของประชาธิปไตยของประเทศไทย

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาตั้งแต่ 24 มิถุนายน 2475 เป็นเวลา 60 ปี ไทยมีรัฐธรรมนูญถึง 15 ฉบับ มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยมิได้เป็นไปตามกระบวนการประชาธิปไตยคือ มีกบฏ, ปฏิวัติ, รัฐประหารยึดอำนาจทั้งที่ทำสำเร็จและไม่สำเร็จถึงประมาณ 20 ครั้ง⁵

ในแต่ละครั้งของการยึดอำนาจจะมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ, รัฐสภาการเลือกตั้งแล้วมีร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ มีรัฐสภาที่มีการเลือกตั้งขึ้นอีกจนกลายเป็นวัฏจักรหมุนเวียนกันรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กับฉบับปี 2534 จึงเกิดมาในลักษณะเดียวกัน

⁴"ร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นเดือนนี้นายกฯ ไม่จำเป็นมาจากเลือกตั้ง"
สยามรัฐ. 22 กรกฎาคม 2534, หน้า 13.

⁵ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. "รัฐธรรมนูญฉบับใหม่?" มติชนสุดสัปดาห์วิจารณ์.

6 เมษายน 2534, หน้า 18.

เนื้อหาสาระของรัฐธรรมนุญฉบับปี 2517 กับฉบับปี 2534

หมวด 1 บททั่วไป

รัฐธรรมนุญของทุกฉบับได้บัญญัติไว้เหมือนกันคือ มาตราเกี่ยวกับประเทศไทย เป็นอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้^๑ มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย มีการแบ่งแยก อำนาจการปกครองออกเป็น 3 ส่วน คือ อำนาจนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ และ บทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับความเป็นชาติไทย พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจอธิปไตยทาง รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนุญ

หมวด 2 พระมหากษัตริย์

ให้รัฐธรรมนุญของไทยฉบับปี 2517 กับ 2534 ได้บัญญัติมาตราในหมวดนี้ว่า พระมหากษัตริย์มีอำนาจในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ด้วยความเห็นชอบ ของรัฐสภาแต่งตั้งและถอดถอน ประธานองคมนตรี และองคมนตรี ตามพระราช- อัญญาศัย โดยให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง และถอดถอนองคมนตรีให้ประชาชนรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการใน การแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการระบุนหน้าที่ขององคมนตรีว่ามีหน้าที่ถวายนามความคิดเห็นต่อ พระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่ อื่นตามที่รัฐธรรมนุญกำหนดไว้ถือเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทน พระองค์ และในระหว่างยังไม่มีผู้สำเร็จราชการแทน ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนชั่วคราว และเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามกฎหมายเถียรบาล ว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ

ในส่วนที่ต่างกันของรัฐธรรมนุญทั้งสองฉบับในหมวดนี้คือ การแก้ไขกฎ มณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ ในรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 "มีบทบัญญัติการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเถียรบาล ว่าด้วยการสืบ

^๑"13 ฉบับก่อนถึงยุค รสช. วงจรอุบาทว์ครั้งสุดท้าย?" ชาวพิเศษ.

ราชสันตติวงศ์พุทธศักราช 2467 ให้กระทำได้โดยวิธีการอย่างเดียวกันกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ แต่รัฐธรรมนูญฉบับปี 2534 ได้บัญญัติว่า การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พุทธศักราช 2467 เป็น พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ นั้นหมายถึงว่า การเปลี่ยนวิธีการแก้ไขกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช 2467 จากวิธีการเดียวกันกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญมาเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะซึ่งทำให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี 2534 ให้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์เพิ่มมากขึ้นจากเดิม โดยในฉบับปี 2517 นั้นในแก้ไขกฎมณเฑียรบาลตามแบบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพราะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์บ้านเมืองและยังเป็นการยากกว่าการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายทั่วไปทั้งนี้เพื่อความละเอียดรอบคอบและกระทำเพราะมีความจำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น ดังนั้นการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มีบทบัญญัติให้มีการแก้ไขกฎมณเฑียรบาล โดยกระทำด้วยวิธีการอย่างเดียวกันกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ จึงเป็นการชอบด้วยเหตุผลแล้ว⁷

และรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติว่าหากไม่มีพระราชโอรสรัฐสภาอาจให้ความเห็นชอบในการให้พระราชธิดาสืบราชสันตติวงศ์ก็ได้ แต่ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญปี 2534 ได้กำหนดว่า ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงและเป็นกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งพระรัชทายาทไว้ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อรัฐสภาเพื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบ ในการนี้จะเสนอพระนามพระราชธิดาก็ได้ ความแตกต่างอยู่ที่ว่าในรัฐธรรมนูญปี 2534 ได้ตัดคำว่า "หากไม่มีพระราชโอรส" ซึ่งหมายความว่าถึงแม้

⁷สุกิม กัลยณพาสน์. "รัฐธรรมนูญหมวดพระมหากษัตริย์เรื่องละเอียดอ่อนของรสช.", ข่าวพิเศษ. (16-22 ธันวาคม 2534), หน้า 15.

มีพระราชโอรสอยู่ก็สามารถที่จะเสนอพระนามพระราชธิดาได้^๑ ทั้งนี้เพราะพระราชธิดาหรือพระราชโอรสก็ตามต่างมีสิทธิในการสืบราชสมบัติได้เสมอกัน ย่อมก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของคนชาวไทย

รัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กับ 2534 ได้บัญญัติมาตราเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของชาวไทยมีเนื้อหาสาระคล้ายกันมาก คือ มีการรับรองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนา นิกายของศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตนเมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพได้บังคับแห่งบทบัญญัติของกฎหมายเช่นเดียวกัน และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน บุคคลย่อมมีสิทธิทางการเมืองมีเสรีภาพในร่างกาย เสรีภาพในเคหสถาน เสรีภาพในการพูด การเขียนการพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น แต่บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติไว้ในหมวดนี้ในทางที่เป็นปฏิปักษ์ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์รัฐธรรมนูญ มิได้

หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย

รัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กับ ปี 2534 ได้บัญญัติไว้ว่า หน้าที่ของชนชาวไทยที่มีต่อรัฐด้วยการเป็นทหาร การเสียภาษี มีหน้าที่ที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งโดยสุจริต แต่ในปี 2534 ได้มีบทบัญญัติเพิ่มเติมไปจาก ปี 2517 คือ บุคคลมีหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งบัญญัติขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองในปัจจุบัน^๒

หมวด 5 แนวนโยบายแห่งรัฐ

รัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กับ ปี 2534 มีบทบัญญัติว่า บทบัญญัตินี้เอาไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรากฎหมาย การกำหนดนโยบายเพื่อบริหารราชการของ

^๑ล.ด. หน้า 16.

^๒"ร่างรัฐธรรมนูญ" มติชน. 29 สิงหาคม 2535, หน้า 7.

ประเทศเท่านั้นไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐแต่อย่างใด บทบัญญัติให้รัฐส่งเสริมให้ประชากรมีฐานะในทางเศรษฐกิจและทางสังคมสูงขึ้นถึงระดับที่จะดำรงชีพได้โดยสันติสุขพึงส่งเสริมคุ้มครอง และรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกร และสนับสนุนให้เอกชนมีบทบาทในทางเศรษฐกิจ

แต่ในรัฐธรรมนูญ ปี 2534 ได้บัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย เนื่องในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติ หรือในการช่วยเหลือราชการ หรือปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยชน หรือเนื่องจากสาธารณภัย

รัฐพึงช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้สูงอายุ และผู้พิการให้มีสุขภาพ กำลังใจ และความหวังในชีวิตเพื่อสามารถดำรงตนอยู่ได้ตามสมควร รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาความเสมอภาคของชายและหญิง ส่งเสริมให้มีการกระจายอำนาจทางการคลังแก่ท้องถิ่นให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้ และการบริหารรายได้ เพื่อประโยชน์ในการให้บริการที่ดีแก่ประชาชน จัดให้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมที่สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ

บทบัญญัติเหล่านี้ส่วนมากบัญญัติขึ้นมาโดยดูจากสภาพสังคมในปัจจุบันของไทยเป็นหลัก โดยสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อปี 2517 เป็นอย่างมากเลยทีเดียว จึงทำให้สภาพสังคมของประชาชนได้รับการดูแลคุ้มครองของมากขึ้น

หมวด 6 รัฐสภา

ส่วนที่ 1 บททั่วไป

ในส่วนที่เหมือนกันของรัฐธรรมนูญทั้งสองคือ กำหนดให้มี 2 สภา คือวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นรองประธานรัฐสภา การร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็ด้วยความยินยอมและคำแนะนำของรัฐสภา บุคคลจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันมิได้

แต่ส่วนที่ต่างกันคือ รัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กำหนดให้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่ง โดยวุฒิสมาชิกหรือสมาชิกสภาผู้แทนฯ จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของสมาชิกทั้งหมด แต่ละสภา

เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาแห่งตน หรือในกรณีสมาชิกสภาใดกระทำการอันเป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ ให้สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของสมาชิกแต่ละสภา เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาแห่งตน เพื่อให้วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนวินิจฉัยให้สมาชิกผู้นั้นพ้นจากสมาชิกภาคใด แต่ในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญปี 2534 ได้กำหนดว่า สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนฯ จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประชาชนแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดและในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนฯ ผู้ใดกระทำหรือมีพฤติกรรมอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือมีลักษณะเป็นความผิดต่อเจ้าพนักงานในส่วนที่เกี่ยวกับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ หรือเป็นการเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่ในแต่ละสภา ซึ่งจะเห็นว่ามีความแตกต่างกันในเรื่องของจำนวนเสียงสนับสนุน โดยมี 2534 กำหนดให้มีจำนวน 1 ใน 3 ของแต่ละสภา แต่ฉบับปี 2517 กำหนดให้มีจำนวน 1 ใน 10 ของแต่ละสภาหรือไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของสมาชิกทั้งหมดในแต่ละสภา จะเห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 นั้นมีความง่ายถ้าจะหาเสียงสนับสนุนหรือการลงมติเกี่ยวกับสภาพของสมาชิกภาพของทั้งสองสภา แต่ในฉบับปี 2534 นั้นจะต้องใช้เสียงสนับสนุนที่มากถึง 1 ใน 3 ที่เดียวในการลงมติในเรื่องเดียวกัน

ส่วนที่ 2 วุฒิสภา

ในส่วนที่เหมือนกันคือ กำหนดหลักเกณฑ์การสิ้นสุดสมาชิกภาพของวุฒิสมาชิก และวุฒิสภามาจากการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์

จำนวนสมาชิกวุฒิสภาของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2534 กำหนดให้มี 270 คน โดยสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละหกปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง เมื่อครบสามปีนับแต่วันที่แต่งตั้ง ให้สมาชิกจำนวนกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดออกจากตำแหน่งโดยวิธีจับสลาก และให้ถือว่าสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพโดยการจับสลากเป็นการออกตามวาระ และพระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งสมาชิกเท่าจำนวนที่ต้องออกไปเข้าแทนที่ เมื่อครบหกปีสมาชิกส่วนหนึ่งที่เหลือจากการจับสลาก

431259

25

0487
30 SEP 2006

ลงนามนิตยสารและสิ่งพิมพ์

ต้องพ้นจากตำแหน่ง และจะมีการแต่งตั้งสมาชิกจำนวนเท่าที่ต้องออกไปมาแทนที่ต่อไปทุกสามปี แต่ในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 ได้บัญญัติไว้ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละ 6 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ในวาระเริ่มแรกเมื่อครบสองปี ให้สมาชิกออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด โดยวิธีจับสลากและเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันแต่งตั้งให้สมาชิกวุฒิสภาในจำนวนที่เหลือจากการจับสลากออกเมื่อสองปีแรก ออกจากตำแหน่งเป็นจำนวนหนึ่งในสองของจำนวนดังกล่าวโดยวิธีจับสลาก และให้ถือว่าสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพ โดยการจับสลากเป็นการออกตามวาระด้วย

จะเห็นว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี 2534 ได้ยืดระยะเวลาสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาออกไปอีกอย่างน้อย 1 ปี ถึงจะออกตามวาระ แต่ในรัฐธรรมนูญปี 2517 กำหนดไว้แค่ 2 ปีเท่านั้น และจากจำนวนวุฒิสมาชิกของปี 2534 มีสมาชิกทั้งหมด 270 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มากเมื่อเทียบกับรัฐธรรมนูญฉบับต่างๆที่ผ่านมากของไทย โดยเฉพาะในปี 2517 กำหนดให้มีเพียง 100 คน แสดงให้เห็นว่าอำนาจของวุฒิสมาชิกในรัฐสภาของรัฐธรรมนูญปี 2534 มีอำนาจมากกว่าปี 2517 อีกด้วย¹⁰

ส่วนที่ 3 สภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กับปี 2534 มีบทบัญญัติเหมือนกันคือ กำหนดวิธีคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนที่ได้โดยการเลือกตั้ง โดยให้ถือเขตจังหวัดแต่ละจังหวัดในเขตเลือกตั้ง เว้นแต่กรุงเทพมหานคร ให้แบ่งออกเป็น 3 เขต กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิรับเลือกตั้ง กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนมีอายุคราวละ 4 ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง กำหนดข้อห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนฯ ว่าจะต้องไม่เป็นข้าราชการประจำไม่มีผลประโยชน์จากรัฐ รวมทั้งจะต้องแสดงทรัพย์สินและหนี้สินต่อประชาชนรัฐสภาตามกฎหมายบัญญัติด้วย ซึ่งในส่วนที่รัฐธรรมนูญปี 2534 ไม่ได้กล่าวไว้ พระมหากษัตริย์มีอำนาจที่จะยุบสภาเพื่อเลือกตั้งใหม่ภายใน 90 วัน กำหนดหลัก

¹⁰ อภิชาติ พันธเสน. "ความชอบธรรมของรัฐธรรมนูญเผด็จการ" มติชนสุดสัปดาห์. 16-22 กุมภาพันธ์ 2535, หน้า 21.

เกณฑ์การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนฯ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนจากหัวหน้าพรรคการเมืองนับเป็นครั้งแรกที่มีในระบบการปกครองตามรัฐธรรมนูญของไทย ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนฯ ในสังกัดมิได้เป็นรัฐมนตรี และมีจำนวนที่มากที่สุด ในสภาพพรรคการเมืองแต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

ส่วนที่แตกต่างกันคือในบทบัญญัติเรื่องการกำหนดวิธีคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ได้โดยการเลือกตั้งในรัฐธรรมนูญปี 2517 ได้กำหนดไว้ว่า จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประเทศในที่สุดท้าย ก่อนมีการเลือกตั้ง หนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ถือเขตจังหวัดแต่ละจังหวัดเป็นเขตการเลือกตั้ง เว้นแต่กรุงเทพมหานครให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นสามเขต แต่ในบัญญัติของรัฐธรรมนูญปี 2534 ได้บัญญัติไว้ว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีให้คำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกหนึ่งคน โดยเฉลี่ยจำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานทะเบียนราษฎร ที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้งด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองฉบับนี้ต่างกัน โดยปี 2517 กำหนดจำนวนราษฎรไว้ 150,000 คนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่ง แต่สำหรับปี 2534 นั้น กำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 360 คน แล้วนำไปเฉลี่ยกับจำนวนประชากรทั้งประเทศ แสดงให้เห็นว่าสภาพสังคมในปัจจุบันนี้ประชากรเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม ถ้าประเทศไทยยังใช้รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้งแบบเก่าอยู่อีกคงจะทำให้จำนวนเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมถ้าประเทศไทยยังใช้รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้งแบบเก่าอยู่อีกคงจะทำให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปนั่งในสภาเกินความต้องการ และจำนวนสมาชิกสมาชิกวุฒิสภาต้องมากขึ้นตามไปด้วยเพื่อการถ่วงดุลย์อำนาจกัน

ส่วนที่ 4 บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

รัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กับปี 2534 บัญญัติไว้เหมือนกันมากในเนื้อหาทั้งหมดในส่วนนี้ คือ การประชุมวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีสมาชิมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งสองของแต่ละสภา การลงมติให้ถือเสียงข้าง

มาก สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจในการกำหนดสมัยประชุมสามัญของรัฐสภา เว้นแต่ในการเริ่มประชุมรัฐสภาสมัยแรก โดยกำหนดว่าให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาสมัยแรกภายใน 30 วัน นับแต่วันเลือกตั้งและในปีหนึ่งจะมีสมัยประชุมสามัญของรัฐสภาหนึ่งหรือสองไว้ เป็นอำนาจของสภาผู้แทนฯ ที่จะกำหนดโดยสมัยประชุมสมัยหนึ่งๆ ให้มีกำหนดเวลา 90 วัน แต่พระมหากษัตริย์อาจขยายเวลาออกไปอีกได้ กำหนดมาให้สมาชิกและสมาชิกสภาผู้แทนฯ รวมกันหรือสมาชิกผู้แทนจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภามีสิทธิเข้าชื่อเพื่อให้มีการประชุมวิสามัญได้ การเสนอร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้เฉพาะคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกำหนดให้สภาทั้งสองแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกัน เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในกรณีที่วุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วย และได้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนฯ ได้ส่งมาให้พิจารณาให้สภาทั้งสองแต่งตั้งบุคคลที่เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้นๆ จำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนกำหนดเป็นคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว

กำหนดให้งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินจะต้องทำเป็นพระราชบัญญัติและสภาผู้แทนผู้แทนต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน 90 วัน และวุฒิสภาจะต้องให้ความเห็นชอบภายใน 15 วันหากไม่เห็นชอบด้วยก็ให้ดำเนินการเช่นเดียวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการมีสิทธิกระทู้ถามรัฐมนตรีขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

ส่วนที่ 5 การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

ในรัฐธรรมนูญปี 2517 กับปี 2534 ที่คล้ายกันคือ ได้กำหนดกรณีต่างๆ ที่รัฐสภาต้องประชุมร่วมกัน และให้ใช้ข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภาโดยอนุโลมและให้ประธานวุฒิสภาแทนประธานรัฐสภา

หมวด 6 คณะรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญปี 2517 ปี 2534 มีส่วนคล้ายกันคือ คณะรัฐมนตรีประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหนึ่งคนและรัฐมนตรีอีกไม่เกิน 44 คน ในรัฐธรรมนูญปี 2517 และไม่เกิน 48 คน ให้รัฐธรรมนูญปี 2534 มีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน

คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ในการดำเนินนโยบายรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบเฉพาะตัวต่อสภาผู้แทนราษฎร และรับผิดชอบร่วมกันต่อสภาผู้แทนราษฎรในนโยบายทั่วไป พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยมีประชาชนรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (ในฉบับปี 2517) แต่ฉบับปี 2534 ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ กำหนดไว้ว่าคณะรัฐมนตรีตั้งคณะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ สมาชิกสภาผู้แทนฯ ลงมติไม่ไว้วางใจ สมาชิกสภาผู้แทนสิ้นอายุหรือมีการยุบสภาผู้แทนฯ คณะรัฐมนตรีลาออก ความเป็นนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง กำหนดความสัมพันธ์ภาพของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา คือ คณะรัฐมนตรีมีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อสภาผู้แทนฯ รัฐมนตรีมีสิทธิเข้าประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือที่ประชุมรัฐสภาแต่ไม่มีรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนฯ นายกจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภา ขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาก็ได้ในกรณีเช่นนี้ รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายไม่ได้ นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้นำร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภาเห็นชอบแล้วขึ้นทูลเกล้าความเพื่อลงพระปรมาภิไธยกำหนดความเห็นผู้นำของนายกรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรี คือ ในการจัดตั้งคณะรัฐมนตรี นายกจะเป็นผู้ถวายคำแนะนำให้พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งรัฐมนตรี นายกถวายคำแนะนำให้พระมหากษัตริย์มีพระบรมราชโองการให้รัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งการพ้นจากตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีมีผลให้รัฐบาลทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนดนโยบายทั่วไปในทางปฏิบัติ

บทบัญญัติที่ต่างกันคือ รัฐธรรมนูญปี 2534 ได้บัญญัติไว้ว่าคณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยไม่มีการลงมติไว้วางใจ ในที่ประชุมร่วมของสภาทั้งสองคณะรัฐมนตรีซึ่งโดยปกติตัวนายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้แถลงนโยบายต่อที่ประชุมเมื่อแถลงเสร็จแล้ว สมาชิกของรัฐสภาย่อมให้สิทธิอภิปรายแสดงความคิดเห็นหรือซักถามหรือแนะนำรัฐบาลได้ แต่แม้สมาชิกรัฐสภาเป็นจำนวนมากจะไม่พอใจนโยบายของรัฐบาลก็ไม่สามารถลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ เพราะรัฐมนตรีได้บัญญัติว่าเป็นการแถลงนโยบายเพื่อทราบเท่านั้น แต่ในรัฐธรรมนูญปี 2517 ได้

บัญญัติให้การแถลงนโยบายของรัฐบาลต้องมีการลงมติว่าจะไว้วางใจรัฐบาลตามนโยบายที่แถลงไว้วางใจหรือไม่ หากไว้วางใจรัฐบาลก็ทำงานต่อไปได้ หากไม่ไว้วางใจรัฐบาลก็ไม่อาจที่จะดำเนินงานต่อไปได้ต้องจัดตั้งรัฐบาลใหม่¹¹

หมวด 7 ศาล

รัฐธรรมนูญปี 2517 มีบทบัญญัติในเรื่องนี้คล้ายๆ กัน คือบัญญัติในเรื่องความเป็นอิสระของผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาวรรณคดีโดยกำหนดวิธีการที่จะก่อให้เกิดความเป็นอิสระ บัญญัติแต่งตั้ง ถอดถอน พิจารณาคดีความดีความชอบของข้าราชการ/ตุลาการจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการซึ่งมีความเป็นอิสระจากฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติและยังมีบทบัญญัติห้ามผู้พิพากษาเป็นข้าราชการการเมือง

หมวด 8 การปกครองท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กับปี 2534 ได้กำหนดหลักการต่างๆ ไว้เหมือนกัน คือกำหนดหลักการจัดการปกครองท้องถิ่นให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นกำหนดวิธีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น โดยให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การปกครองท้องถิ่นให้มีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บัญญัติท้องถิ่นสมาชิกสภาท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งเป็นหลัก การแต่งตั้งสมาชิกจะกระทำได้เฉพาะในกรณีที่เป็น และต้องมีจำนวนน้อยกว่าสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนน โดยตรงและกับให้อิสระในการกำหนดนโยบายการปกครองท้องถิ่นของตนและห้ามไม่ให้พนักงานเมืองระดับชาติดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นในขณะเดียวกัน

หมวด 9 คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญปี 2534 ได้กำหนดองค์ประกอบคณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานศาลฎีกา อัยการสูงสุดและ

¹¹ รุจินะ บุนนาค. "โลกทรรศน์ของประชาชน" เดลินิวส์. (28 กันยายน 2535)

ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันนิติศาสตร์หรือสาขาวิชาศาสตร์อีกหกคนรวมเป็น 10 ท่าน ซึ่งวุฒิสภา และสภาผู้แทนแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ สภาละสามคนแต่รัฐธรรมนูญปี 2517 กำหนดองค์ประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คือประธานรัฐสภา ประธานศาลฎีกา อธิบดีกรมอัยการ และบุคคลอื่นอีก 4 คน ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีประธานรัฐสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

ส่วนอำนาจหน้าที่ของตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนดให้เหมือนกันคือมีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดสมาชิกสภาของสมาชิกสภาผู้แทนฯ และสมาชิกวุฒิสภาและอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

หมวด 10 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับมีหลักการในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเหมือนกัน คือผู้ริเริ่มเสนอขอแก้ไขญัตติแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎรแต่ญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนจะต้องให้พรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสังกัดมีมติเสนอได้ญัตติขอแก้ไขต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นการพิจารณาแก้ไขให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ วาระที่ 1 ขึ้นรับหลักการ การออกเสียงลงคะแนนภายหลังการอภิปรายให้ใช้วิธีเรียกชื่อและจะถือว่าที่ประชุมผ่านวาระที่หนึ่งได้ ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

วาระที่ 2 ขึ้นรับพิจารณาลำดับมาตรา เมื่ออภิปรายเสร็จแล้วให้ออกเสียงเรียงลำดับที่ละมาตราโดยถือเอาเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์

วาระที่ 3 จะเริ่มสู่วาระที่ 3 ต่อเมื่อการพิจารณาวาระที่สองเสร็จแล้ว และรอไว้ 15 วันจึงได้รัฐสภาพิจารณาวาระที่ 3 ต่อ การออกเสียงลงคะแนน ให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และจะผ่านวาระนี้ได้ต้องมีคะแนนเสียงมากกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสองสภา

การประกาศใช้ให้นำร่างรัฐธรรมนูญที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้วนำประกาศใช้ต่อไป

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2517 มีหลักการและวิธีการดำเนินการปกครองที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด และเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีได้ร่างขึ้นเพื่อประโยชน์ของกลุ่มผู้ร่าง แต่เป็นการคำนึงถึงประชาชนส่วนใหญ่ที่กำลังมีความตื่นตัวทางการเมือง เป็นการร่างอย่างพิถีพิถันโดยหวังจะใช้กติกาการปกครองประเทศที่ป้องกันเผด็จการ และส่งเสริมประชาธิปไตย

ส่วนในหลักการของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2534 นั้น ในระหว่างที่มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้อยู่นั้นได้รับการคัดค้านการร่างรัฐธรรมนูญอยู่หลายมาตราแต่จริงๆแล้วรัฐธรรมนูญฉบับปี 2534 ได้ใช้วิธีการร่างโดยเอารัฐธรรมนูญเก่าๆ มาเป็นแนวทางและแก้ไขเพียงภาษาและตีความให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันเท่านั้น¹² แต่ในบทเกี่ยวกับวุฒิสภานั้นเป็นประเด็นที่ถูกโจมตีว่าเป็นการร่างเพื่อสืบทอดอำนาจของคณะ รสช. ถูกรื้อการบัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภามีถึง 270 คน และให้อำนาจวุฒิสภาเทียบเท่ากับสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีและในการควบคุมนโยบายและการปฏิบัติงานของรัฐบาลนับว่าเป็นการขัดแย้งต่อหลักประชาธิปไตย ด้วยเหตุที่วุฒิสมาชิกมิได้มาจากการเลือกตั้งและไม่มีความชอบธรรมที่จะเป็นหลักประกันได้ว่า จะมีความผูกผันกับผลประโยชน์ของประชาชน¹³

บทเฉพาะกาล

ในรัฐธรรมนูญปี 2517 ไม่มีบทเฉพาะกาลเนื่องจากไม่ได้เป็นรัฐธรรมนูญที่เกิดจากรัฐประหารเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ในรัฐบาลปี 2534 ได้กำหนดบทเฉพาะกาลไว้คือ

ให้คณะรัฐมนตรีที่แต่งตั้งโดยคณะ รสช. เป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และเมื่อได้มีการเลือกตั้ง สมาชิกและสภาผู้แทนราษฎร แล้วคณะรัฐมนตรี

¹² บุญเลิศ ช่างใหญ่. "ขบวนการด้านรสช. เอารธน. เผด็จการคืนไปเอาประชาธิปไตยคืนมา" มติชนสัปดาห์วิจารณ์. 20-28 พฤศจิกายน 2534, หน้า 15.

¹³ "เปิดโลม 280 ส.ส. สภาร่างรัฐธรรมนูญ" มติชนสุดสัปดาห์. 17-23 มีนาคม 2535, หน้า 11.

ชุดนี้จะพ้นจากตำแหน่ง แต่ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับแทนที่ ก็เป็นที่เข้าใจได้ว่ารัฐธรรมนูญได้มีเจตนาให้รัฐบาลที่แต่งตั้งสูญหายไปภายใน 24 ชั่วโมง ของวันที่มีการเลือกตั้ง เพราะมิฉะนั้นแล้วตั้งแต่วันที่มีการเลือกตั้งจนถึงวันที่มีการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่จะไม่มีผู้ใดบริหารงานของประเทศเลย

ให้หัวหน้าคณะรัฐประหารหรือผู้กุมอำนาจในขณะนั้นเป็นผู้แต่งตั้งวุฒิสมาชิกแทนที่จะให้นายกรัฐมนตรีคนใหม่เป็นผู้แต่งตั้ง ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าประกอบไปด้วยพรรคพวกของคณะรัฐประหารเสียเป็นส่วนใหญ่ การแต่งตั้งวุฒิสมาชิกนั้นโดยหลักการก็ต้องถือว่าขัดแย้งกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอยู่ในตัว เพราะในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นถือว่าผู้แทนของประชาชนจะต้องมาจากการ "เลือกตั้ง" ของปวงชนเจ้าของอำนาจอธิปไตยเท่านั้น¹⁴

การแต่งตั้งวุฒิสมาชิกตามกรณีแรกนั้นสามารถแต่งตั้งและให้มีการประชุมก่อนมีสภาผู้แทนราษฎรได้ จึงเท่ากับว่าก่อนที่จะมีผู้แทนแท้จริงของประชาชน คณะรัฐประหารสามารถจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อออกกฎหมายตามที่ตนเองต้องการได้

ให้วุฒิสภาในวาระเริ่มแรกหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นเวลา 4 ปี มีอำนาจบางประการเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจในการพิจารณาพระราชกำหนดประการเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีอำนาจในการพิจารณา พระราชกำหนดและอำนาจในการลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีตามบัญญัติไม่ไว้วางใจ ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอ

ดังนั้นหลักการของรัฐมนตรีทั้งสอบฉบับนี้จึงไม่เหมือนกันในหลักการทางประชาธิปไตยโดยรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 จึงได้ชื่อว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุด แต่รัฐธรรมนูญฉบับปี 2534 ได้ชื่อว่าเป็นรัฐธรรมนูญเผด็จการ

¹⁴ดร. สมคิด เลิศไพฑูรย์. "การสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหารด้วยการบัญญัติเรื่องวุฒิสภาไว้ในบทเฉพาะของรัฐธรรมนูญ, ไทยคดีศึกษา : ฉบับพิเศษ (ธันวาคม 2534)

การนำไปใช้ของรัฐธรรมนุญฉบับปี 2517 กับฉบับปี 2534

รัฐธรรมนุญฉบับปี 2517 มีอายุการใช้เพียง 2 ปีเท่านั้น ก็ถูกยกเลิกโดย คณะปฏิวัติการปกครองซึ่งนำโดย พล.ร.อ.สังัด ชล้อยู่ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 จากเหตุการณ์หลังช่วง 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ประชาชนรวมทั้งนิสิตนักศึกษา มีการตื่นตัวทางการเมืองสูง มีการประท้วง คัดค้าน เดินขบวนกันมากมาย ทำให้คณะทหารเห็นว่าอาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ ซึ่งรัฐบาลพลเรือนที่มาจาก การเลือกตั้งในขณะนั้น ไม่สามารถคลี่คลายสถานการณ์ลงได้ จึงมีความจำเป็นที่คณะ ปฏิรูปการปกครองแผ่นดินจะต้องทำรัฐประหาร และยกเลิกรัฐธรรมนุญฉบับ พ.ศ. 2517 และคณะทหารที่สูญเสียบทบาทไปหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ร่วมกับ กลุ่มพลัง กลุ่มการเมืองฝ่ายขวาก่อการรัฐประหารนองเลือด 9 ตุลาคม 2519 แต่ก็ ยังนับว่าเป็นรัฐธรรมนุญที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุด เป็นช่วงที่รัฐธรรมนุญประชาธิปไตย แบ่งบาน สถานิติบัญญัติแห่งชาติประกอบด้วย ปัญญาชน นิสิตนักศึกษา นักวิชาการ ที่มีคุณวุฒิและคุณภาพ ให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง ประชาชน โดยทั่วไปไม่มีการตื่นตัวทางการเมืองสูงจึงขัดกับคณะทหารที่ต้องสูญเสียอำนาจไป ดังนั้นจึงทำให้รัฐธรรมนุญฉบับประชาธิปไตยเต็มใบยกเลิกไป

รัฐธรรมนุญ ฉบับปี 2534 เกิดจากการยึดอำนาจโดยคณะทหาร ที่เรียกว่าคณะ รสช. มีผลทำให้เกิดการชะงักงันของระบอบประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น รัฐธรรมนุญฉบับนี้จึงถูกวิพากษ์วิจารณ์โจมตีว่าเป็นการสืบทอดอำนาจของทหาร มาโดยตลอดตั้งแต่ยังไม่ได้ประกาศใช้ ประชาชนโดยทั่วไปได้จับตามองมาตลอดว่ารัฐ ธรรมนุญจะออกมาในรูปแบบใด ถึงแม้ว่าการชุมนุมคัดค้านก็ยังไม่เลิกลาเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทเฉพาะกาลที่มีการคัดค้านแก้ไขให้เปลี่ยนแปลงไปเพราะระบุไว้ ว่าคณะรสช. ยังคงสามารถควบคุมรัฐบาลไว้ได้นาน 4 ปี หรือจนกว่าจะครบอายุวาระ และในรูปของสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมาจากการแต่งตั้งโดยคณะ รสช. จึงไม่แปลกเลยที่ รัฐธรรมนุญฉบับนี้ได้ถูกเรียกว่ารัฐธรรมนุญสืบทอดอำนาจ¹⁵ ซึ่งต่างจากรัฐธรรมนุญ

¹⁵ "แกะรอย โผ 270 วุฒิสภาพรรคทหารขนานแท้?" มติชนสัปดาห์วิจารณ์.

ฉบับปี 2517 ซึ่งอำนาจในการบริหารประเทศส่วนใหญ่จะอยู่ในมือของประชาชนพลเรือน มากกว่าทหาร

ในประวัติศาสตร์รัฐธรรมนูญของไทยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 -2535 รวมเวลาได้ 60 ปี ได้มีการเปลี่ยนแปลงยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น 13 ครั้ง ในจำนวน 13 ครั้งเป็นการยกเลิกโดยการปฏิวัติรัฐประหาร 9 ครั้ง เปลี่ยนแปลงตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ 4 ครั้ง ในการยกเลิกรัฐธรรมนูญโดยการยึดอำนาจมีเพียง 2 ครั้ง เท่านั้นที่เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญไปในทางที่เป็นประชาธิปไตย คือหลังการยึดอำนาจของนักศึกษาประชาชนเมื่อ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 และการปฏิวัติเมื่อ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 นอกนั้นล้วนแต่นำรัฐธรรมนูญถอยหลังเข้าคลองทั้งสิ้น¹⁶

ดังนั้นรัฐธรรมนูญฉบับปี 2511 จึงเป็นรัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีส่วนร่วมส่วนกำหนดมากที่สุดซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2534 ถูกกำหนดโดยคณะทหารมากที่สุด

บทสรุป

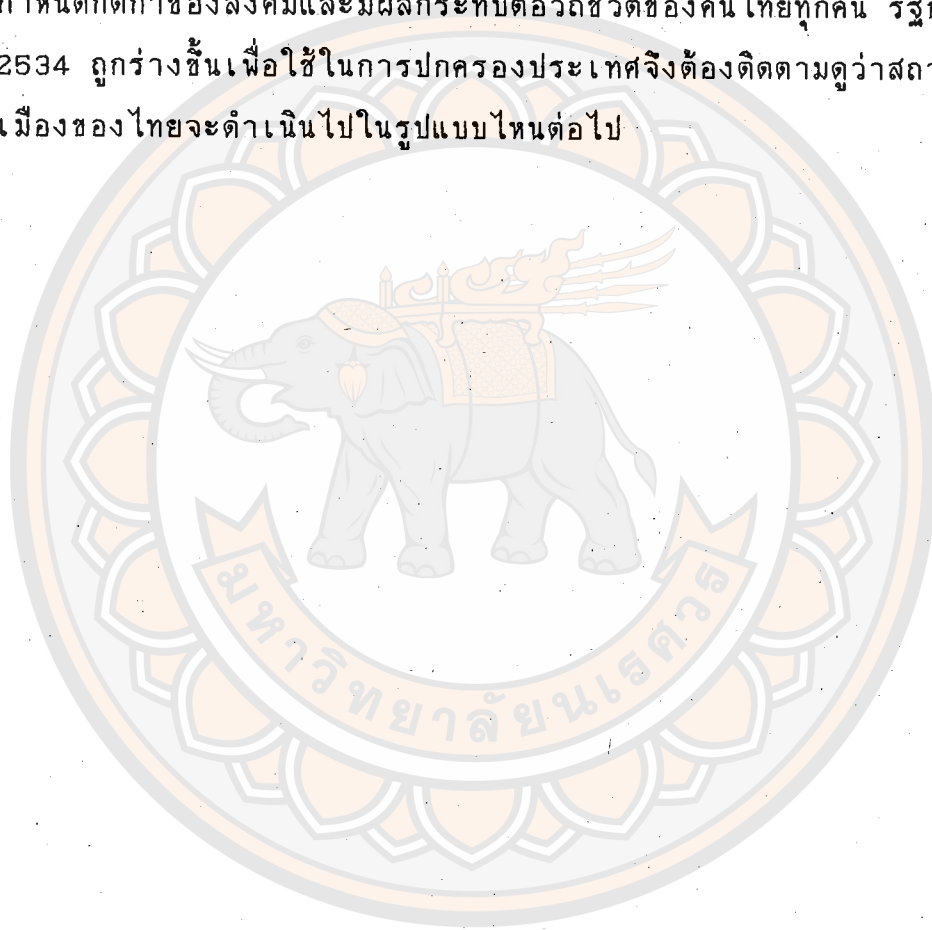
รัฐธรรมนูญของไทยทั้ง 15 ฉบับมีมาตั้งแต่ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ในจำนวนรัฐธรรมนูญทั้ง 15 ฉบับนี้ รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2517 นับว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุดฉบับหนึ่งของไทย และเป็นรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นจากการต่อสู้เรียกร้องของประชาชนฉบับแรกด้วย รวมทั้งเป็นการร่างอย่างพิถีพิถันโดยหวังจะให้ป็นรัฐธรรมนูญใช้ปกครองประเทศที่ป้องกันการเผด็จการและส่งเสริมประชาธิปไตย แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีอายุการใช้เพียง 2 ปี เท่านั้นก็ถูกยกเลิกโดยคณะปฏิรูปการปกครอง ซึ่งเป็นคณะทหารที่สูญเสียอำนาจและบทบาทไปหลังจากเกิดเหตุการณ์ วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ร่วมกับกลุ่มพลัง

¹⁶ 13ฉบับก่อนถึงยุค รสช., ข่าวพิเศษ, 8-14 เมษายน 2534,

และกลุ่มการเมืองฝ่ายขวาก่อการรัฐประหารนองเลือด 9 ตุลาคม 2519 จึงทำให้ การเมืองของไทยตกอยู่ภายใต้บทบาทอำนาจรัฐบาลไม่สามารถที่จะแก้ไขหรือควบคุม สถานการณ์บ้านเมืองได้ โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจที่ประชาชนประสบทำให้ ประชาชนขาดความเชื่อมั่นศรัทธาในรัฐบาล ภาพพจน์ของรัฐบาลอยู่ในแง่ลบ ตลอด ประชาชนเองก็เริ่มเฉื่อยชาขาดความกระตือรือร้นทางการเมืองแต่ประเทศไทยก็มีรัฐธรรมนูญใช้ต่อมาอีกหลายฉบับจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2528 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยครึ่งใบซึ่ง เหมาะสมกับสภาพสังคมในขณะนั้น ไทยใช้ปกครองประเทศมานานถึง 13 ปี ก็เกิด การก่อรัฐประหาร อีกครั้งในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2524 โดยคณะทหารที่เรียกตัว เองว่าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติโดยการนำของพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดในขณะนั้นก่อรัฐประหารในรัฐบาลพลเรือนของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ทำให้การเมืองของไทยต้องหยุดชะงักลงอีกครั้งหนึ่ง ได้ประกาศยกเลิก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2521 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2528 และ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ในวันที่ 9 ธันวาคม 2534 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชน นักศึกษาประชาชน นักวิชาการ และบรรดานักการเมืองทั้งหลายว่าเป็นรัฐธรรมนูญเผด็จการของคณะบุคคลที่ต้องการ สืบทอดอำนาจของตนและพรรคพวกต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด โดยปิดกั้นอำนาจของประชาชน ในทางประชาธิปไตย โดยเฉพาะให้อำนาจแต่วุฒิสภาเทียบเท่ากับสภาผู้แทนราษฎร โดยสมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้งขึ้นของคณะทหาร รสช. จนกลายเป็นการชุมนุม เรียกร้องประชาธิปไตยขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่านี้โดยแก้ไขในบางมาตรา โดยเฉพาะในบท เฉพาะกาลซึ่งยังคงไว้อำนาจของ รสช. อยู่

ดังนั้นในประวัติศาสตร์รัฐธรรมนูญของไทยนั้น บทบาทของทหารเข้ามามี ส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง โดยตลอดรัฐธรรมนูญที่ร่างด้วยคณะทหารจะ มีอายุการใช้งานกว่าที่ร่างขึ้นจากประชาชน ถึงแม้ว่าจะมีประชาธิปไตยมากแค่ไหน รัฐธรรมนูญ ปี 2534 เกิดขึ้นโดยคณะทหารจึงค่อนข้างแน่นอนกว่าคงมีอายุการใช้

งานนานและน่าสังเกตว่ารัฐธรรมนูญที่กำหนดให้วุฒิสมาชิกจากคณะแต่งตั้ง มีอำนาจเหนือกว่า สภาผู้แทนราษฎร จะมีอายุมากกว่าฉบับที่ให้อำนาจแก่ประชาชนสูงโดยหลักการทั่วไปแล้ว รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศเป็นหลักเกณฑ์ที่กำหนดกติกาของสังคมและมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนไทยทุกคน รัฐธรรมนูญฉบับปี 2534 ถูกร่างขึ้นเพื่อใช้ในการปกครองประเทศจึงต้องติดตามดูว่าสถานการณ์บ้านเมืองของไทยจะดำเนินไปในรูปแบบไหนต่อไป

บรรณานุกรม

1. หนังสือทั่วไป

ไทยคดีศึกษา. วิเคราะห์กำเนิดรัฐธรรมนูญ 2534. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

ชัยอนันต์ สมุทวานิช. การเมืองการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย. กรุงเทพฯ :
บรรณกิจ, 2523.

นคร พันธุ์ณรงค์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ :
พัฒนาการพิมพ์, 2524.

พงศเพ็ญ สกุนตาทัย. ประวัติรัฐธรรมนูญไทย. กรุงเทพฯ : คุรุสภา, 2529.

วิทยา มงคลแสน. แบบไทรัฐธรรมนูญไทย'35. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย, 2535.

สุวิชัย ศิริกุลวัฒนา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2534 และ
รัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญการปกครอง ทุกฉบับ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
พัฒนาหลักสูตร, 2534.

สิริ เปรมจิตต์. ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช

สุรีย์ พงษ์จันทร์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่. ภาควิชาประวัติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก

หยุด แสงอุทัย. คู่มือรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2534.

2. บทความต่างๆ

"กระแสต้านรัฐธรรมนูญเผด็จการแผ่ขยายเป็นไฟลามทุ่ง รัฐธรรมนูญไม่ร้อนเลยหรือ"
มติชน 25 พฤศจิกายน 2534

"กระแสต้านรัฐธรรมนูญยังไม่ยอมหยุด 5 พรรคจับมือให้คว้าวาระสาม" สยามรัฐ
28 พฤศจิกายน 2534

"การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญวาระที่ 3" สยามรัฐ 20 พฤศจิกายน 2534

เขียน ชีระวิทย์. "การร่างรัฐธรรมนูญประเด็นการป้องกันการทำรัฐประหาร"

มติชน 26 พฤษภาคม 2534

"แกะรอย โผ 270 วุฒิสภา พรรคทหารขนานแท้?" มติชนสัปดาห์วิจารณ์

9-15 กุมภาพันธ์ 2535

"จากวงเสวนา รัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 15 สารพัดฉายาแถมสืบทอดอำนาจ รสช. อีกต่างหาก" มติชน 26 สิงหาคม 2534

"13 ฉบับก่อนถึงยุค รสช. วงจรอุบาทว์ครั้งสุดท้าย?" ข่าวพิเศษ 8-14

เมษายน 2534

"โฉมหน้ารัฐธรรมนูญ สิบบ้าของการก้าวไปข้างหน้าหรือถอยหลัง?" ข่าวพิเศษ

13-19 พฤษภาคม 2534

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. "รัฐธรรมนูญฉบับใหม่?" มติชนสัปดาห์วิจารณ์.

31 มีนาคม - 6 เมษายน 2534

"ติดตาม วุฒิสภาฯ รongรับอำนาจใคร?" มติชนสัปดาห์วิจารณ์ 14-20 กรกฎาคม 34

"ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช 2534" มติชนสุดสัปดาห์ 10-16 มีนาคม 2534

"บทเฉพาะกาล รัฐธรรมนูญ จุดชนวนเผชิญหน้า" ข่าวพิเศษ 29 กรกฎาคม -

4 สิงหาคม 2534

บุญเลิศ ช่างใหญ่. "ขบวนการต้าน รสช. เอา รธน. เฝ้าจัดการคืนไปเอาประชาธิปไตยคืนมา" มติชนสัปดาห์วิจารณ์ 22-28 พฤศจิกายน 2534

"เปิดโฉม 280 ส.ส. สภาร่างรัฐธรรมนูญ" มติชนสุดสัปดาห์ 17-23 มีนาคม

2535

"7 พรรครวมถล่ม รัฐธรรมนูญไดโนเสาร์" สยามรัฐ 20 พฤศจิกายน 2534

"มติมหาชน คัดค้านร่างรัฐธรรมนูญ" มติชน 22 พฤศจิกายน 2534

"ยังไม่ทันเลือกตั้งก็ตั้งนายกฯ และครม. แล้ว ทำที่เช่นนี้สะท้อนอะไรเผด็จการหรือประชาธิปไตย" มติชนสุดสัปดาห์ 3-9 กุมภาพันธ์ 2534

- "ยุทธการ ทอมและเจอร์รี่ในเกมรัฐธรรมนูญ รสช. เล่นบทเป็นแมวใหญ่แล้วใครเป็น
หนูเจอร์รี่?" มติชนสุดสัปดาห์ 29 พฤศจิกายน - 5 ธันวาคม 2534
- รุจิระ บุณนาค. "การแก้ไขรัฐธรรมนูญ" เดลินิวส์. 30 มีนาคม 2535
- "รัฐธรรมนูญกับการประวัตินิติรัฐประหาร." สยามรัฐ 12 พฤศจิกายน 2534
- "รัฐธรรมนูญของ รสช. โดย รสช. เพื่อ รสช." มติชน 1 สิงหาคม 2534
- "รัฐธรรมนูญพิมพ์เขียนคงอำนาจ รสช." มติชนสุดสัปดาห์ 4-10 สิงหาคม 2534
- "รัฐธรรมนูญเริ่มส่อเค้าพิมพ์เขียว?" ข่าวพิเศษ 8-14 กรกฎาคม 2534
- "รัฐธรรมนูญเข้าใครอย่าแตะ" มติชนสุดสัปดาห์ 25-31 สิงหาคม 2534
- "ระบอบ รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะนำไปสู่วงจรอุบาทว์ที่เลวร้าย!" สยามรัฐ
11 กันยายน 2534
- "ร่างรัฐธรรมนูญ" มติชน 29 สิงหาคม 2534
- "ร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นเดือนนี้ นายกฯ ไม่จำเป็นต้องมาจากเลือกตั้ง" สยามรัฐ
22 กรกฎาคม 2534
- วิชัย ตันศิริ. "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน" มติชนสุดสัปดาห์
29 พฤษภาคม 2535
- "ลงพระปรมาภิไธยแล้ว รธน. มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันนี้" สยามรัฐ 10 ธันวาคม 2534
- "ลอกคราบ-เทียบเขียว กรรมวิธีการร่างรัฐธรรมนูญในสถานการณ์จำลองของ"
มติชนสุดสัปดาห์ 15-20 พฤษภาคม 2534
- สันชาย จันทราวัดนากุล "เจาะเม็ดในร่าง รธน. ฉบับ รสช. เกมรุกทางการเมือง"
มติชนสุดสัปดาห์ 11 ตุลาคม 2534
- สุกิม กัลยณพาสน์ "รัฐธรรมนูญหมวดพระมหากษัตริย์ เรื่องละเอียดอ่อนของ รสช."
ข่าวพิเศษ 16-22 ธันวาคม 2534
- "25 อรรถนันททองคำ กรรมวิธีการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ" มติชน 30 สิงหาคม
2534

อภิชัย พันธเสน "ประชาธิปไตยแบบไทยข้อเสนอสำหรับการแก้ไขรัฐธรรมนูญใน
อนาคต" มติชนสุดสัปดาห์ 19-25 มกราคม 2535

อภิชัย พันธเสน "ความชอบธรรมของรัฐธรรมนูญเผด็จการ" มติชนสุดสัปดาห์
16-22 กุมภาพันธ์ 2535

อัศศิริ ธรรมโชติ "รัฐธรรมนูญกันประวัตติ" สยามรัฐ 16 ธันวาคม 2534

3. วิทยานิพนธ์

ชัตติพงษ์ ภูมิประพันธ์ การปรับตัวของรัฐบาลไทยเพื่อให้ออกคล้อยกับแนวความคิด
ประชาธิปไตย ช่วงปี พ.ศ. 2475 วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
พิษณุโลก มหาวิทยาลัยนเรศวร 2531

นิตฐา พรหมมา ประวัตติ 2475 : วิเคราะห์แผนการและการดำเนินการปฏิวัติ
ของคณะราษฎร วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิตพิษณุโลก มหาวิทยาลัย-
นเรศวร 2527

เปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2517 กับ 2534

บทคัดย่อ

ของ

อรรณันท์ ราชคฤห์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต

ตุลาคม 2535

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ศึกษาการเปรียบเทียบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 กับพุทธศักราช 2534 เป็นการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2475 จนถึงปัจจุบัน ศึกษาถึงเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กับปี 2534 และศึกษาการเปรียบเทียบกันระหว่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2517 กับพุทธศักราช 2534

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้เขียนได้เสนอข้อเท็จจริงและได้พยายามศึกษาเปรียบเทียบโดยอาศัยวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical approach) และเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical discription) และใช้ข้อมูลที่เป็นเอกสารชั้นสอง (Secondary Sourzes) ประกอบกัน

ผลการศึกษา

1. ประวัติความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน โดยศึกษาตั้งแต่วิธีการร่างของแต่ละฉบับ เนื้อหาสาระโดยสรุปและสาเหตุของการยกเลิกของรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ทำให้ทราบถึงเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญทั้งหมดและสาเหตุของการยกเลิกรัฐธรรมนูญรวมทั้งขั้นตอนการร่างรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ
2. เนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญไทยพ.ศ. 2517 กับ พ.ศ. 2534 ทำให้ทราบถึงเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับโดยละเอียด
3. การเปรียบเทียบระหว่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 กับพ.ศ. 2534 โดยศึกษาตั้งแต่เรื่องของที่มาของรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับ เนื้อหาสาระต่างๆ และการนำไปใช้ของรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับทำให้ทราบถึงส่วนที่คล้ายคลึงกัน และส่วนที่แตกต่างกัน โดยการนำรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับมาเปรียบเทียบกัน